

že veliko več. Pri nas ni podučiteljev in podučiteljic, kakor v Furlaniji, pri nas so tudi prov. enako plačani z drugimi. Lahki tega ne poznajo. Mesto zasluži res pohvalo, ali treba upoštevati, da če bi smeli okraji pobirati take davščine kakor mesto, pa bi storili še več. V eno in isto blagajno se iztekajo vsi davki, iz iste se lahko plačuje. V okrajih je davščina le za šolske potrebščine toliko kakor v Gorici za vse. Vlada pač lahko da podpore, če hoče, saj ima polno naslovov, če noče tega storiti pod naslovom šola. Za nemške šole ima tudi druge naslove. Pridružuje se predlogu dr. Treota.

Marani omenja na to, da so v Gorici morali povišati doklade na direktne davke, da so zvišali učiteljem plače.

Dr. Treo poudarja, da finančni in šolski odsek ne bosta imela dosti časa za razpravljanje, ker bo zasedanje le še kratko, zato predlaga ponovno nujnost.

Za nujnost glasujejo le Slovenci.

Predlog se odda šolskemu odseku z določilom, da ima poročati tekom 10 dni.

Začasna regulacija plač kranjskega učiteljstva.

Znano je, da se je c. kr. deželni šolski svet kranjski l. 1903. obrnil na deželni odbor s prošnjo, naj bi se ta v deželnem zboru zavzel za to, da se do definitivne uredbe plač vsaj provizorično regulirajo prejemki kranjskega učiteljstva.

C. kr. deželni šolski svet pravi:

Odkar so bile z zakonom dne 14. maja 1898, dež. zak. št. 25, na novo urejene plače na javnih ljudskih šolah na Kranjskem nameščenega učiteljskega osobja, so poskočile cene najbistvenejših živil in potrebščin tako jako, da službeni prejemki učiteljev ne dosega več onega povprečnega najmanjšega zneska, ki ga je treba za stanu primerno preživljenje učiteljev, oziroma tudi njihovih družin.

Vrhutega so se v največ kronovinah na novo uredili aktivitetni prejemki učiteljskega osobja na ljudskih šolah, vsled česar je učiteljstvo v gmotnem oziru ondi v ugodnejših razmerah nego na Kranjskem.

Le na Tirolskem, v Bukovini*), v Dalmaciji**) in deloma na Predarlskem in v Galiciji so aktivitetni prejemki ljudskih učiteljev, oziroma najvišje plače, ki jih je mogoče doseči, manjše kot na Kranjskem.

Učiteljstvo ljudskih šol na Kranjskem hrepeni torej po izboljšanju svojega gmotnega stanja ter je svojim tozadevnim željam dalo duška po časopisih, na shodih in v peticijah.

Tudi c. kr. deželni šolski svet je prišel do spoznanja, da sedanje plače ne zadostujejo več in da se mora čimprej izboljšati gmotni položaj učiteljev, če se noče, da bo ljudsko šolstvo samo trpelo občutljivo škodo in bo Kranjska znatno zaostajala za sosednimi deželami.

Le učiteljstvo, ki ga v izvrševanju poklica ne ovirajo materialne skrbi, bo moglo izvrševati svojo nalogo v polni meri.

Sedanji pičli dohodki provzročujejo, da na Kranjskem vedno bolj pomanjkuje učiteljev, da učiteljska mesta zaradi pomanjkanja sposobnih prosilcev ostanejo ali nezasedena ali pa se morajo oddati pomožnim osebam, ki nimajo primerne usposobljenosti za učitelja, in pa da na Kranjskem nastav-

ljeni učitelji prevzamejo službe v drugih deželah, da si izboljšajo svoj položaj.

Dočim znašajo najvišji aktivitetni prejemki učiteljev na Kranjskem — opravilna doklada za šolske voditelje in eventualna stanarina ni všteta — vsoto 2080 K (plača 1600 K in 6 službenostarostnih doklad po 80 K), morejo ljudsko-šolski učitelji v sosednih deželah doseči in sicer na Goriškem in v Gradiški znesek 2100 K, na Koroškem 2200 K, v Istri 2300 K in na Štajerskem (po dotičnem krajevnem razredu) 2800, 3000 in 3200 K.

Na Koroškem so plačilni razredi ustanovljeni s 1200, 1400 in 1600 K in starostne doklade s po 100 K, med tem ko znaša na Kranjskem plača najnižjega plačilnega razreda, ki naj obsega 45% skupnega števila učiteljev, samo 1000 K.

Pri primerjanju prejemkov učiteljskega osobja na Kranjskem z drugimi deželami pride v prvi vrsti Štajersko v poštev, ker se vsled jezikovnih razmer kakor tudi zaradi višjih prejemkov največkrat pripeti, da učitelji iz naše dežele prestopijo, oziroma tudi absolvirani učiteljski pripravniki vstopijo v učiteljske službe na Štajerskem.

Po deželnem zakonu za Štajersko z dne 19. septembra 1899, dež. zak. št. 73, so plače razvrščene z ene strani po krajevnih razredih (deželno stolno mesto in trije krajevni razredi), z druge strani pa so plače v krajevnih razredih štirikrat po stopnjah razvrščene tako, da se po vsakih desetih službenih letih pomakne učiteljsko osobje na višje plačilne stopnje. Vrhutega je ustanovljenih šest starostnih doklad s po 200 K (na Kranjskem z 80 K.)

Provizorično nastavljeni učitelji dobivajo po tem, ako imajo namreč le zrelostno izpričevalo ali pa izpričevalo o učiteljski usposobljenosti, letno nagrado 840 K, oziroma nagrado v visokosti najnižje plače dotičnega šolskega kraja.

Primerjevale prejemke (plačo in starostne doklade) učiteljev na Kranjskem in Štajerskem, pride tudi v poštev, da — kakor se razvidi iz statusa na kranjskih ljudskih šolah definitivno nameščenega učiteljskega osobja po stanju z dne 1. januarja 1903, — znaša službena doba povprečno 8—9 let v IV., 10 let v III., 6 let v II. in ostanek 15—16 let v I. plačilnem razredu.

Vpoštevaje po § 4. zakona z dne 29. novembra 1890, dež. zak. št. 23, pripadajoče starostne doklade, pridejo torej učitelji na Kranjskem po 10, 20, oziroma 30 v definitivni lastnosti dovršenih službenih letih v užitek 1360, 1720, oziroma 2080 K, pri čemer pa se ne ozira na nižje plače učiteljic v I. in II. plačilnem razredu.

V nastopnem se primerjajo prejemki učiteljskega osobja na Kranjskem in Štajerskem.

Plača in službenostarostne doklade znašajo v kronah, in sicer:

	Na Kranjskem	Na Štajerskem krajevni razred		
		I.	II.	III.
Provizorični učitelji:				
z zrelostnim izpričevalom	800	840	840	840
z izpričevalom učiteljske usposobljenosti	800	1000	1200	1400
Definitivni učitelji:				
prva služba	1000	1000	1200	1400
po 10 službenih letih	1360	1600	1800	2000
po 20 službenih letih	1720	2200	2400	2600
po 30 službenih letih	2080	2800	3000	3200

Še neugodnejše se pokaže razmerje za kranjsko učiteljstvo, ako se v poštev vzamejo tudi opravilne doklade šolskih

*) Sedaj so že enake plačam državnih uradnikov zadnjih treh činovnih razredov.

Uredn.

**) Končno pa so tudi večje kot na Kranjskem.

Uredn.

voditeljev, ki so na Kranjskem za enorazredne, dvorazredne, trirazredne in štirirazredne, oziroma večrazredne šole odmerjene s 60, 100, 150 in 200 kronami, dočim znaša pravilna doklada na Štajerskem za voditelje enorazrednih in dvorazrednih ljudskih šol 150 K ter s številom razdelov narašča do 400 K.

C. kr. deželni šolski svet je mnenja, da naj bi se provizorično izboljšanje gmotnega položaja kranjskih učiteljev brez odloga izvršilo, in sicer najprimerneje na ta način, da se provizorično kakor definitivno nameščenemu učiteljskemu osobju, ne da bi se posegalo v zakonito novo uredbo službenih prejemkov, dovolijo za svoječasnno odmero pokojnine nevštevne subsistenčne doklade v visokosti 25 % sedanjih plač (v ožjem pomenu). Tega poboljška bi bile vse učiteljske osebe enakomerno deležne, ter se more ta naredba, kakor stvarni položaj zahteva, hitro izvršiti in bi se stem doseglo precejšnje izboljšanje gmotnega položaja učiteljstva, ne da bi se prekoračile meje prejemkov, ki se bodo pri bodoči novi uredbi morali odmeriti učiteljem. Plača z všteto subsistenčno doklado bi potem znašala, in sicer:

I. plačilni razred	učitelji	2000 K
	učiteljice	1800 »
II. plačilni razred	učitelji	1750 »
	učiteljice	1575 »
III. plačilni razred		1500 »
IV. plačilni razred		1250 »
provizorične učiteljske osebe		1000 »

Če računamo, da bo s 1. januarjem 1904 število učiteljskih mest znašalo 708, od katerih odpade na:

I. plačilni razred	71 (med temi 5 učiteljic)
II. » »	106 (» » 31 »)
III. » »	212
IV. » »	180, in je 139 učiteljskih mest zasedenih s provizoričnimi ali pomožnimi učitelji, oziroma ta mesta semtertja niso oddana, se pokaže potrebaščina za plače v

I. plačilnem razredu s	112.800 K
II. » »	144.060 »
III. » »	253.600 »
IV. » »	180.000 »

Za ostalo, s plačami provizoričnih učiteljev v račun vzeto učiteljsko osobje pa s 111.200 » skupaj . . . 801.660 K

z všteto potrebaščino za 25 % subsistenčno doklado v znesku 200.415 K
se pokaže potrebaščine 1.002.075 K

V primeri s štajersko deželo bi bili torej prejemki učiteljstva na Kranjskem (plača, starostne doklade in subsistenčne doklade) deloma ugodnejši, deloma neugodnejši, ker se razviti iz naslednje razpredelnice:

	Kranjsko	Štajersko
Prva provizorična služba z zrelostnim izpričevalom:		
z izpričevalom učiteljske usposobljenosti	1.000 K	840 K
prva definitivna služba	1.250 »	1.000, 1.200, 1.400 »
po 10 službenih letih	1.660 »	1.600, 1.800, 2.000 »
po 20 službenih letih	2.070 »	2.220, 2.400, 2.600 »
po 30 službenih letih	2.480 »	2.800, 3.000, 3.200 »

Tiste točke, pri katerih so za učitelje na Štajerskem prejemki še vedno ugodnejši, so debelo tiskane.

Iz te sestave je razvidno, da bi bili prejemki provizoričnega učiteljskega osobja, ki ima le zrelostno izpričevalo,

in pa definitivnega osobja v prvih službenih letih ugodnejši kot na Štajerskem in da se potem, kakor je pričakovati, učiteljski pripravniki, ki so dovršili pripravnico za učitelje ali učiteljice v Ljubljani, ne bodo več v tolikem številu kakor doslej podajali na Štajersko, temveč si bodo poiskali provizoričnih služb na Kranjskem in da bodo tudi mlajši, definitivno nameščeni učitelji in učiteljice manj kakor do sedaj prestopali na Štajersko.

Starejši učitelji ostanejo tudi z všteto 25 % doklado še vedno daleč za svojimi tovariši na Štajerskem.

Na Štajerskem so opravilne doklade za voditelje na enorazrednih in dvorazrednih šolah odmerjene v enaki visokosti, in sicer s 150 kronami, medtem ko znaša na Kranjskem opravilna doklada na enorazrednih ljudskih šolah 60 K, na dvorazrednih ljudskih šolah pa 100 K.

Da bi prišli do užitka višje opravilne doklade, prosijo voditelji enorazrednih šol za nadučiteljska mesta na dvorazrednicah, vsled česar šolski voditelji svoja službena mesta večkrat menjavajo, dočim bi iz didaktiško-pedagoških razlogov bila želeti v tem oziru večja stanovitnost.

Iz tega vzroka je pač umestno, da se voditeljem (voditeljicam) enorazrednih ljudskih šol, in sicer istotako do nove zakonite uredbe službenih prejemkov, dovoli k doseganju opravilni dokladi, oziroma vodstveni nagradi — za odmero pokojnine nevštevna — vodstvena doklada letnih 40 K, tako da bi voditelji enorazrednih ljudskih šol dobivali opravilno doklado 60 K in vodstveno doklado 40 K, voditeljice enorazrednih ljudskih šol pa vodstveno doklado 100 K (sedaj 60 K).

Ker znaša število že ustanovljenih enorazrednih ljudskih šol na Kranjskem sedaj 157, bi znašala potrebaščina za te vodstvene doklade 6280 K.

Večji stroški sa omenjeno provizorično izboljšanje prejemkov učiteljskega osobja bi znašali torej, in sicer za 25 % subsistenčne doklade	200.415 K
za vodstvene doklade na enorazrednih ljudskih šolah	6.280 K
skupaj	206.695 K

C. kr. deželni šolski svet je v svoji seji dne 1. oktobra 1903 sklenil, obrniti se na deželni odbor kranjski s prošnjo, da naj potrebno ukrene, da bo deželni zbor kranjski še v tem zasedanju v položaju, sklepati glede provizoričnega izboljšanja prejemkov učiteljskega osobja na občnih javnih ljudskih šolah na Kranjskem, pri čemer se pripomni, da bi bilo po tukajšnjem mnenju jako želeti, da bi se te doklade mogle nakazati že od 1. januarja 1904. dalje —

Tako govori prošnja dež. šolskega sveta, ki jo je ponovil leta 1904. in tudi letos, ter poudarjal nujnost te zadeve. V dopisu z dne 22. oktobra 1905, št. 5641, pravi deželni šolski svet: Povodom bližajočega se zasedanja deželnega zbora vojvodine Kranjske, se usoja c. kr. dež. šolski svet z ozirom na tuuradna dopisa z dne 3. oktobra 1903, št. 4370, in 16. septembra 1904, št. 4065, vnovič prositi, da deželni odbor ukrene, kar je treba, da bo deželnemu zboru omogočeno sklepati vsaj glede provizoričnega izboljšanja prejemkov na občnih javnih ljudskih šolah na Kranjskem nameščenega učiteljskega osobja.

Z ozirom na obrazložbe v tuuradnem dopisu z dne 3. oktobra 1903, št. 4370, se usoja c. kr. deželni šolski svet pripomniti, da bo s 1. januarjem 1906. — in sicer vpošteva je ustanovitev novih šol, oziroma razredov, kar se jih že doslej sme pričakovati — znašalo število učiteljskih mest na

občnih javnih ljudskih šolah previdoma 768. Izmed teh bo odpadlo na prvi plačilni razred 77 učiteljskih mest (11 je zasedenih po učiteljicah), na drugi plačilni razred 115 učiteljskih mest (med temi jih je 24 zasedenih po učiteljicah), na tretji plačilni razred 230 in na četrti plačilni razred 174 učiteljskih mest; na 172 učiteljskih mestih so nameščene provizorične in pomožne učiteljske osebe.

Potrebščina za plače bo torej znašala, in sicer v:

I. plačilnem razredu	121.440 K
II. » »	157.640 »
III. » »	276.000 »
IV. » »	172.000 »

Za ostale učiteljske osebe, ki uživajo

plače provizoričnih učiteljev pa . . .	139.200 »
skupaj torej	866.280 K.

Višja potrebščina za subsistenčne doklade bo znašala torej 216.570 K, oziroma 173.256 K, kakor se bodo namreč subsistenčne doklade odmerile s 25%, oziroma z 20% sedanjih plač.

Število enorazrednih šol bi utegnilo s 1. januarjem 1906 biti 141, potrebščina za nameravane nagrade dotičnim voditeljem torej 5640 K.

Kakor čujemo, je deželni odbor ugodil prošnji dežel. šolskega sveta in predložil to zadevo deželnemu zboru v sklepanje.

Náš novi naučni minister.

Če stoji na čelu kakega resorta modrokrvni uradnik pač ne moremo mnogo dobrega pričakovati. Obče je znano zakaj in kako ljudje tega kalibra avanzujejo. O tem so že mnogo pisali, še več govorili. Tudi novi vodja naučnega ministrstva je — baron, baron Bienerth. Kakšnega mišljenja je, je pokazal takoj pri svojem nastopu, še bolj pa je pokazal to 16. pret. m., ko je pozdravil zborovanje društva za vzgojo katoliških učiteljev ter se opravičil, da se ga ni udeležil. Omenimo naj le, da so taisto storili tudi razni nadvojvodi, in — pa to je postranska stvar — storil je pa to tudi ministrski predsednik Gautsch.

Slavnostni govor je imel pater Franc de Paula Voisl, ki je dejal med drugim:

»Mi stojimo v sredi boja za katoliško-krščansko šolo, mi se ne nehamo bojevati, dokler ne bo zmaga naša. Ena trdnjava liberalizma še stoji: moderna šola. Ne smemo mirovati, dokler ne pade tudi ta trdnjava.«

Vodja naučnega ministrstva je s to svojo izjavo pokazal, da mu sedanja vzgoja avstrijskega šolstva ne ugaja, da se ne strinja z nazori in z idejami, ki jih vcepljajo na sedanjih državnih učiliščih bodočim učiteljem, bodočim vzgojevalcem avstrijske mladine. Moderni duh teh šol mu je zopr — on si želi onih časov, ko so v strogo hinavskem duhu vzgajali učiteljstvo. So pač čudni možje ti naši ministri. Predstavimo si gospodarja, ki pravi, da je gospodarstvo, katerega lastnik je on sam — ničvredno. To bi bilo pač že skoraj nespametno! Toda eno nas tolaži, da beseda takih uradniških ministrov ne velja prav mnogo, da je njihov obstoj podoben žyljenju one žuželke, ki jo imenujemo enodnevniko. Vsaka mrzlejša sapica jo umori.

Obžalovati pa moramo, da se ta duh poprijemlje tudi onih uradnikov, ki pri deželnih vladah referujejo o šolskih zadevah. No, ti so tudi navadno baroni ali pa grofi. Dejstvo je, da so ti ljudje slabe glave in da se na vse bolj razumejo

nego na svoj referat. Lahko bi poročali, kakega mnenja je referent neke šolske oblasti z ozirom na ljudsko izobrazbo, lahko bi tudi povedali, kako ceni učitelje — za kaj smatra ljudskošolskega učitelja. Toda pride čas, ko se bodo tudi takim drevesom zasekala debla, da ne vzrasto do neba.

Toda vse te ovire ne zadrže one struje, ki s krepkimi močmi in silami plove ter podira stare preostanke. Struga se mora očistiti — in ne bo dolgo, ko dobi ljudstvo v istini ljudsko šolo, neodvisno in svobodno. Niti ministri ne bodo zadržali tega mogočnega valovanja — prej se zgodi, da jih bodo valovi odnesli ter jih potopili in uničili.

Razstava učil v Ljubljani.

(Dalje.)

11. Rusija. Slike: Kremelj, kozaki, jelen, tulen, kit, bober, volk, rjavi in beli medved. Zbirka slik posameznih znamenitih krajev. — Zlato, srebro, baker, platina, železo, svinec, cin; dragi kamni; alabaster, premog, petrolej. — Platno za jadra, predivo, usnje (juhtovina), bombaževca in platnene tkanine; kožuhovina (bober, hrček, tulen). Model ladje.

12. Švedija in Norvegija. Slike: Hammerfest, Lofoti, Polarska pokrajina. Eskimo. Severni jelen, tulen, slanik. — Železo, baker, kobalt. Barvila, papir, vžigalice.

13. Afrika. Šolski nastenski zemljevid Afrike, fizikalni z imeni in brez imen, politični. Slike: Piramide pri Gizehu, mošeja sultana Hassana v Kairu, Nilovi katarakti, Tafelberg s pogledom na Capetown, cesta v Kairu, Sahara. Velblod, krokodil, tobak, sladkorni trst. Dragi kamni. Razglednice. Kokosovi orehi, bombaž. Demant.

14. Azija. Nastenski zemljevid Azije, fizikalni in politični. Slike: nosorog, šakal, dromedar, slon, udav, krokodil, opica, svilni prelec. Lev, tiger, slon, dvogrbi velblod. Kitajsko mesto. Kitajska družina. Otoški prebivalci. Čajevec. Kavaovec. Kavovec. Poprovec. Gumi arabski. Razglednice in male slike: prebivalci, posamezni kraji in druge znamenitosti. Stereoskopske slike. Čaj, poper, cimet, datli, gumi, riž, ingver, indigo, tragan, gumigut, opij, rastlinski vosek, morske korale. Železo, grafit, platina, baker. Japonski, perzijski in kitajski izdelki. Kožuhovina (leopard, ovca, opica.) Gnezdo indijskega vrabca.

15. Avstralija in Polinezija. Šolski nastenski zemljevid Avstralije in Polinezije, fizikalni z imeni in brez imen, politični. Slike: Otočani Južnega morja. Razglednice. Ovca. Volna. Kenguruj. Korale. Bombaž. Tobak. Kokosovi orehi.

16. Severna Amerika. Šolski nastenski zemljevid Severne Amerike, fizikalni in politični, z imeni in brez imen. Slike: Sierra Nevada. New York. Indijani. Mrož, klopotača, košeniljka. Žito, kava, tobak, bombaž, riž, vanilja, kakao, indigo. Rum. Perjanica indijanca.

17. Južna Amerika. Šolski nastenski zemljevid Južne Amerike, fizikalni in politični, brez imen. Slike: Južnoameriški pragozd. Kakt, riž, kava, bombaž, kitajski lub, barvilni lesovi, kakao.

18. Dodatek. Nastenski zemljevid polut. Zemeljsko oblo (s kompasom). Zemeljsko oblo (relief.) Telurij.

B. Zgodovina.

VI. razred. Slike: Atila na potu v Galijo. Rudolf Habsburški pri mrtvem Otokarju. Kolumb v pristanišču Pa-